

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
17/2014 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä joulukuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 278/2014 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Tiina Muinonen ja hallitusneuvos Mika Mänttari, sosiaali- ja terveysministeriö

- vanhempi hallitussihteeri Seija Jalkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- kehittämisspäälikkö Jukka Mäittälä, Työterveyslaitos
- kehityspäälikkö Sonja Lilius, Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA
- lakimies Maire Lumiaho, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta
- Tieteentekijöiden liitto-Forskarförbundet
- Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki. Lailla uudistetaan nykyinen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki kokonaisuudessaan. Ehdotettu laki vastaa sisällöltään ja rakenteeltaan pitkälti eduskunnan käsittelyssä

samanaikaisesti käsittelyssä olevaa uutta työtapaturma- ja ammattitautilakia (HE 277/2014 vp), mutta siinä on otettu huomioon maatalousyrittäjätyön ja apurahan saajan työn erityispiirteet.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt esitystä oman toimialansa osalta ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina seuraavin huomautuksin.

Työvahingon ilmoittaminen

Maataloustyö on riskialtista. Tapaturmia sattuu paljon, ja maataloudessa ne ovat keskimääräistä vakavampia. Korvatuista työtapaturmista neljännes aiheuttaa yli kuukauden työkyvyttömyyden. Myös ammattitautitapauksia on paljon. Hengitystieallergiat ja ihotaudit ovat edelleen yleisiä ammattitauteja maataloudessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tilastoitujen ja lääkärissä käyntiin johtaneiden työtapaturmien lisäksi maatalousyrittäjille sattuu myös paljon vahinkoja, jotka jäävät hoitamatta tai oman hoidon varaan ja joita ei ilmoiteta vakuutuslaitokselle. Tämän arvellaan ainakin osittain johtuvan vakuutusmaksuajankäynnin järjestelmästä, jonka mukaan työvahingoilta välttyvät maatalousyrittäjät saavat alennusta vakuutusmaksusta.

Maatalousyrittäjän työterveydelle vamman tai sairauden hoitamatta jääminen on iso riski, ja saattaa aiheuttaa joko välittömästi tai myöhemmin ilmenevän pysyvän työkyvyn aleneman. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kaikki maataloustyössä sattuneet vahinkotapahtumat hoidetaan ja ilmoitetaan vakuutuslaitokselle etuuskien turvaamiseksi ja työterveyden edistämiseksi. Valiokunta pitää esityksessä ehdotettua vakuutusmaksuajankäynnin järjestelmästä luopumista hyvänä ja katsoo, että se omalta osaltaan madaltaa ilmoittamiskynnystä. Myös ehdotetut työvahingon ilmoittamista ja vahinkotapahtuman käsittelyä koskevat määräajat ovat tärkeitä ja hyviä uudistuksia ja ovat omiaan madaltamaan ilmoittamiskynnystä ja edistämään työterveyttä.

Työterveys

Maatalousyrittäjän työn luonne on muuttunut lyhyessä ajassa ja työn vaatimukset ovat kasvaneet. Tilakokojen kasvaminen, työn määrä ja sitovuus sekä taloudelliset huolet ovat lisänneet maatalousyrittäjän henkistä kuormitusta ja lisänneet työssä uupumista. Mielenterveyden ongelmat ovat tuki- ja liikuntaelinvaivojen jälkeen yrittäjien yleisimpiä työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syitä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että maatalousyrittäjien työssä jaksamiseen, työturvallisuuteen ja

työskentelyoloihin kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota. Valiokunta korostaa ennaltaehkäisyä. Työkykyä uhkaavat tekijät ja vaaralliset työtilanteet tulee tunnistaa ja tarttua niihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Ennaltaehkäisevän työn tehostamiseksi valiokunta korostaa toimia maatalousyrittäjien työterveyshuollon kehittämiseksi ja sen kattavuuden parantamiseksi. Työterveyshuolto ja sen yhteydessä suoritettavat tilakäynnit ovat keskeisessä asemassa huolehdittaessa maatalousyrittäjän työkyvyn säilymisestä sekä työtapaturmien ja ammattitautien torjumisesta ennakoon. Työterveyshuollon avulla tiloilla voidaan kehittää työoloja ja omaksua terveyttä edistäviä työtapoja. Valiokunta pitää tärkeänä työterveyshuollon piiriin kuulumisen ja liittymisen kannustamiseksi, että maatalousyrittäjä saa jatkossakin työterveyshuoltoon kuulumisen perusteella alennuksen vakuutusmaksusta.

Korvauspäätösten perustelevuus

Esityksellä pyritään parantamaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen päätösten lääketieteellisiä perusteluja nimenomaisella säännöksellä. Huolellisen ja kattavan perustelevuuden tarkoituksena on tehostaa pyrkimystä oikeellisuuteen ja edistää luottamusta ja puolueettomuutta. Säännöstä sovelletaan myös työkyvyttömyyden arviointia koskeviin epäaviin päätöksiin. Ehdotettu säännös vastaa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi työtapaturma- ja ammattitautilain 124 §:ää.

Valiokunta pitää päätösten perusteluvelvollisuutta koskevia uusia säännöksiä erittäin tärkeinä ja hyvinä. Riittävien ja ymmärrettävien perusteluiden merkitys korostuu erityisesti silloin, kun asiassa annetaan kielteinen korvauspäätös ja kun tapaturmavakuutuslaitos poikkeaa hoitavan lääkärin arviosta. Jos korvaus evätään niukoin perusteluin, vahingoittuneelle voi syntyä käsitys siitä, ettei kaikkea hänen ja hoitavan lääkärin toimittamaa terveydentilatietoa ole otettu riittävällä tavalla huomioon korvausasiaa ratkaistaessa. Epäluottamus ja epäluottamus ratkai-

suojen oikeellisuudesta johtavat helposti pitkiin ja vaikeisiin valituskierteisiin, mikä vaikeuttaa vahingoittuneen vammasta tai sairaudesta toipumista.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tarja Filatov /sd
vpj. Anne-Mari Virolainen /kok
Laila Koskela /kesk
Jari Lindström /ps
Eeva-Maria Maijala /kesk
Lea Mäkipää /ps
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Elisabeth Naucélér /r
Mikael Palola /kok
Kristiina Salonen /sd
Arto Satonen /kok
Eero Suutari /kok
Katja Taimela /sd
Maria Tolppanen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen.